

Gabriel BÁNESZ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská Republika

Predmet technika na začiatku a v priebehu školskej reformy na Slovensku

Úvod

O potrebách zmien v Slovenskom školstve sa intenzívne diskutuje už niekoľko rokov. Viacerí odborníci už načrtli svoju predstavu ako by slovenské školstvo malo vyzerieť. Príležitostí a pokusov o zmenu bolo od roku 1989 niekoľko. Najzásadnejšia zmena sa udiala v roku 2008, keď v pomerne krátkom čase Ministerstvo školstva zaviedlo reformu školstva od materských škôl až po stredné školy. Pre technické vzdelávanie na základných školách to malo veľmi vážne dopady, ktoré boli prakticky likvidačné. Predmet Technická výchova sa síce transformoval na nový predmet s výstižnejším názvom Technika, no počty hodín v Štátnom vzdelávacom programe klesli na neuveriteľnú jednu povinnú hodinu týždenne.

S odstupom niekoľkých rokov sa začíná situácia relatívne zlepšovať. Slovo relatívne je podľa nášho názoru na mieste, nakoľko Ministerstvo školstva chystá návrat k pôvodnému rozsahu povinnej jednej hodiny týždenne od piateho ročníka až po deviaty na druhom stupni základnej školy. Je potrebné upozorniť na tú skutočnosť, že odborníci, ktorí poukazovali na zlú situáciu pred rokom 2008, žiadali navýšenie počtu hodín pre vtedajší predmet Technická výchova na minimálne dve hodiny.

Cieľom nášho článku je poukázať na stav predmetu Technika na slovenských školách po zavedení reformy. Je to z toho dôvodu, že v rámci projektu Kega č. 023UKF-4/2013 Analýza dôsledkov obsahovej reformy na technické vzdelávanie na ZŠ, zodpovední riešitelia chcú na základe empiricky podloženého celoplošného výskumu zhodnotiť hlavné výsledky a následné dopady realizácie obsahovej reformy na vyučovanie daného predmetu.

1. Stav predmetu Technika (Technická výchova) po zavedení školskej reformy

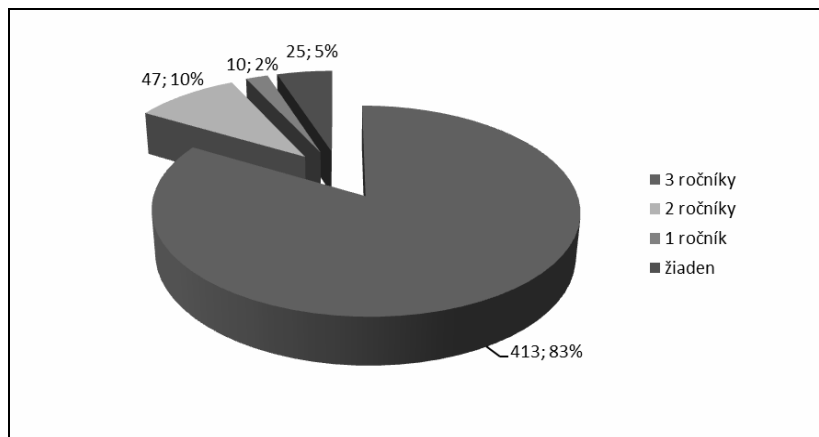
V prechodnom období (rok 2008 sa zavádzala školská reforma) sa na základných školách súčasne vyučoval predmet Technická výchova a aj predmet Technika. Podľa novozavedeného Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) sa

predmet Technika stal povinným predmetom až v 7. a 8. ročníku s pol hodinovou časovou dotáciou na týždeň. Prakticky to znamenalo toľko, že od školského roku 2010/2011 sa historicky prvýkrát začal učiť ako povinný predmet v siedmom ročníku. V čase, keď bol realizovaný náš výskum, bolo možné pri tvorbe Školských vzdelávacích programov (ŠkVP) zaradiť tento predmet už aj v 5. a 6. ročníku a dotovať ho voliteľnými hodinami z ŠVP. Z tohto dôvodu nás zaujímalo:

- či sa našli školy v Slovenskej republike, ktoré sa rozhodli učiť, prípadne plánujú učiť, predmet Technika nad rámec stanoveným ŠVP;
- v ktorých ročníkoch učili predmet Technická výchova podľa učebných osnov pred reformy.

Ako výskumný nástroj bol použitý dotazník, ktorým boli oslovení učitelia základných škôl prostredníctvom webovej lokality EduTech Portal pri ich registrácii.

Počet respondentov bol 630, pričom na otázky dotazníka odpovedalo 591 respondentov. Návratnosť ankety bola 93,80%. Zo základných škôl odpovedalo 553 respondentov (92,9%) a z gymnázií 77 respondentov (100%). V danom roku, keď sa uvedený výskum realizoval, bolo pre registráciu na EduTech Portal oslovených všetkých 1 455 plno organizovaných základných škôl druhého stupňa. Z tohto počtu náš počet respondentov, ktorí odpovedali na dotazník, predstavuje 38%. Výsledky výskumu boli nasledovné: Technickú výchovu v školskom roku 2009/2010, v absolútnych číslach, vyučovali v 7. ročníku na 431 základných školách, v 8. ročníku na 460 školách a 9. ročníku na 452 školách. V piatom a šiestom ročníku sa už Technická výchova nevyučovala, nakoľko v týchto ročníkoch už bežala reforma. Tieto údaje hovoria o tom, že nie každá škola učila Technickú výchovu podľa platných a záväzných učebných plánov povinne v každom ročníku. Celkový prehľad uvádza graf 1.

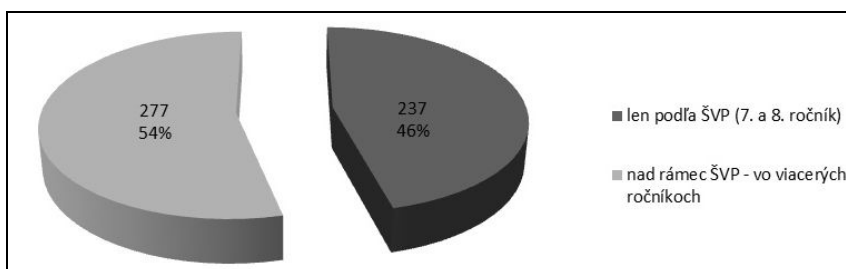

Graf 1. Prehľad o vyučovaní predmetu Technická výchova na základných školách

Ako vyplýva z grafu 1, tak vo všetkých ročníkoch učili predmet na 413 základných školách. Na 47-mich sa predmet učil v dvoch ročníkoch, v jednom na 10 školách. Je zarážajúce, že na 25-tich školách sa Technická výchova nevyučovala vôbec.

Odpovede na druhú otázku dotazníku môžeme zhodnotiť nasledovne: v piatom ročníku malo predmet Technika zaradených 171 škôl, v šiestom 184, v siedmom 514, v ôsmom 514 a v deviatom ročníku plánovalo učiť 129 škôl.

V grafe 2 sú porovnané školy, ktoré plánovali učiť Techniku len v povinnom rozsahu stanoveného ŠVP a nad rámec stanoveným ŠVP.

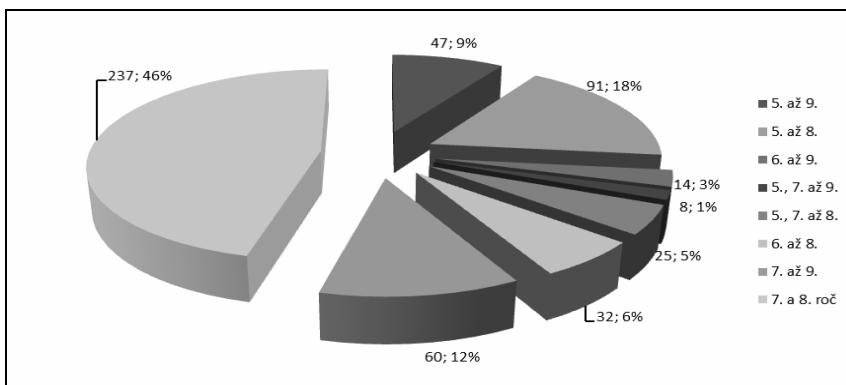

Graf 2. Plánované zaradenie predmetu Technika do ŠkVP

46% škôl malo v pláne učiť predmet len podľa minimálneho záväzného rozsahu daného ŠVP a 54% plánovalo učiť nad rámec stanoveným ŠVP.

Predmet Technika je možné podľa ŠVP zaradiť do rôznych ročníkov základných škôl. Okrem určených ročníkov 7. a 8. nás zaujímalo, ako školy plánovali zaradiť predmet do ostatných ročníkov. Mohli vzniknúť nasledovné varianty:

- školy, kde plánovali učiť Techniku, vo všetkých ročníkoch 5 až 9,
- školy ktoré plánovali učiť Techniku v štyroch ročníkoch,
- školy, kde plánovali učiť Techniku v troch ročníkoch.

Graf 3. Varianty zaradenia predmetu Technika do ŠkVP

Celkové výsledky zaradenia predmetu Technika sú zhrnuté v grafe 3.

Z grafu 3 vyplýva, že vo všetkých ročníkoch 5 až 9 plánovalo učiť predmet Technika na 47 školách (9%). Potom nasledovala skupina škôl kde plánovali učiť Techniku v štyroch ročníkoch nasledovne:

- ročníky 5 až 8 91 škôl (18%),
- ročníky 6 až 9 14 škôl (3%),
- ročníky 5 a 7 až 9 8 škôl (1%).

V poslednej variante so zaradením predmetu do troch ročníkov boli výsledky nasledovné:

- ročníky 5 a 7 až 8 25 škôl (5%),
- ročníky 6 až 8 32 škôl (6%),
- ročníky 7 až 9 60 škôl (12%).

Najväčšiu skupinu tvorili školy, ktoré plánovali učiť predmet Technika len v ročníkoch 7 a 8 tak, ako im to predpisuje ŠVP. Išlo o 237 škôl čo predstavuje 46%.

Učitelia sa v dotazníku mohli vyjadrovať aj k samotnej situácii v predmete Technika. Z tohto dôvodu uvádzame názory niektorých z nich.

Na niektorých školách do piateho a šiesteho ročníka zaradili miesto predmetu Technika predmet Pracovné vyučovanie, prípadne predmet Technické práce. Takýmto spôsobom chceli zachovať kontinuitu medzi 1. a 2. stupňom základnej školy. Na jednej škole v týchto ročníkoch zaradili nový predmet Životné prostredie, kde sa okrem techniky zameriavali na vzťah medzi technikou a životným prostredím.

V jednej škole tiež v 5. a 6. ročníku bol zaradený predmet základy remeselnej výroby. Tu sa žiaci v prvom rade zameriavali na rozvoj remeselných zručností. Išlo o vidiecku školu. Zaujímavé je, že v týchto školách ktoré sme uviedli, sa predmety praktického charakteru zaradovali do nižších ročníkov druhého stupňa.

2. Zistenie súčasného stavu predmetu Technika na základných školách v Slovenskej republike

V súčasnosti už je zavedená školská reforma vo všetkých ročníkoch na všetkých stupňoch základných a stredných škôl. Z tohto dôvodu nás zaujíma, akým spôsobom a do akej miery sa podarilo naplniť myšlienku v praxi a aké pozitíva a negatíva to prinieslo do školskej praxe.

Za týmto účelom si riešitelia projekt Kega Analýza dôsledkov obsahovej reformy na technické vzdelávanie na ZŠ stanovili nasledovné ciele:

- Analyzovať zmeny, ktoré školská reforma priniesla do výučby predmetu Technická výchova (Technika) na ZŠ.
- Analyzovať dôsledky obsahovej reformy na technické vzdelávanie na ZŠ.
- Navrhnuť odporúčania pre ďalší rozvoj technického vzdelávania.

Na splnenie nasledovných cieľov chcú riešitelia využiť rôzne metódy a postupy. Ako jedným vhodným a už aj pre podobné účely osvedčeným

prostriedkom na dissemináciu informácií pre pedagogickú prax a zber výskumných údajov bude použitý EduTech Portal, ktorý prevádzkuje Katedra techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre. Táto webová lokalita je v prevádzke od roku 2008 a v súčasnosti je využívaná aj v Českej republike. Webová lokalita sa od svojho spustenia do prevádzky osvedčila ako nástroj, prostredníctvom ktorého sa môžu prenášať výsledky výskumov z odborovej didaktiky do praxe. Zároveň je ho možné využívať aj ako prostriedok na zber informácií z pedagogickej praxe.

Záver

Príspevok Predmet technika na začiatku a v priebehu školskej reformy na Slovensku bol zameraný do dvoch oblastí. Prvým cieľom bolo prezentovať stav technického vzdelávania na slovenských školách v čase zavedenia reformy. Druhým cieľom bolo naznačiť smer ďalšieho postupu v zisťovaní súčasného stavu technického vzdelávania po zavedení reformy s odstupom piatich rokov.

Literatúra

- Báñez G. (2010), *Podpora predmetu technika v digitálnom informačnom prostredí* [in:] *Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania*, Banská Bystrica: UMB, ISBN 978-80-557-0071-7, s. 75–83.
- Franus E. (2003), *The Dual Nature of Technical Thinking* [in:] *Technology as a challenge for school curricula*, The Stockholm Library of Curriculum Studies. Stockholm: Institut of Education Press, s. 141–144. ISSN 1403-4972. ISBN 91-7656-543-2.
- Kozík T. (2010), *Problematike záujmu o štúdium prírodných a technických vied* [in:] *Cywilizacyjne wyzwania edukacji zawodowej*, Rzeszów. ISBN 978-83-61483-72-4, s. 109–113.
- Pavelka J. (2009), *Návrh modulárneho systému realizácie povinne – voliteľného predmetu technika v základnej škole* [in:] *Zborník Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania. 1. diel*, Banská Bystrica: UMB, ISBN 978-80-8083-878-2, s. 50–55.
- Pavelka J. (2010), *Východiská na realizáciu návrhu modulárneho systému povinne voliteľného predmetu technika v základnej škole* [in:] *Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania*, Banská Bystrica: UMB, ISBN 978-80-557-0071-7, s. 11–64.
- Projekt Kega č. 023UKF-4/2013, *Analýza dôsledkov obsahovej reformy na technické vzdelávanie na ZŠ*.

Abstrakt

Článok prezentuje zámer a ciele projektu KEGA Analýza dôsledkov obsahovej reformy na technické vzdelávanie na základných školách. V príspevku autor prezentuje výsledky výskumu, ktorý bol zameraný na zistenie stavu technického vzdelávania na základných školách v čase zavedenia školskej

reformy. Tieto výsledky budú tvoriť základ pre komparáciu stavu technického vzdelávania na začiatku reformy a v súčasnosti.

Kľúčové slová: školská reforma, technické vzdelávanie, základná škola.

Technology education at the beginning and during school reform in Slovakia

Abstract

The article presents the aims and objectives of the KEGA project: Analysis of the reform's impact on technology education in elementary schools. In the contribution, the author presents results of research, which focused on surveys of the state of technology education in elementary schools at the time of the school reform's introduction. These results will form the basis for comparison of the state of technology education at the beginning of the reform and now.

Key words: school reform, technology education, elementary school.